

Voorwoord

Artificiële intelligentie – kortweg ‘AI’ – speelt een steeds grotere rol in verschillende aspecten van ons dagelijks leven. Iedereen kent het voorbeeld van zelfrijdende wagens of van de camera’s met beeldherkenning die de veiligheid in onze steden moeten verhogen. Maar AI is ondertussen al veel dieper doorgedrongen in onze samenleving dan we soms beseffen.

Met dit boek willen we in eerste instantie een blik werpen op een aantal domeinen van de samenleving die wat minder in het oog springen als over AI wordt gesproken. Bij artificiële intelligentie denken veel mensen immers vooral aan robots en allerlei hoogtechnologische snufjes. Het is echter veel meer dan dat. In **hoofdstuk 1** wordt daarom scherper afgelijnd wat we nu eigenlijk onder AI mogen verstaan. Een duidelijk begrippenkader vormt immers de basis om op een wetenschappelijke manier over een fenomeen te kunnen spreken. Na een overzicht van de historische oorsprong van het begrip, worden twee grote stromingen binnen het onderzoeksveld van gerichte AI besproken: semantiek en machinaal leren. De auteur staat eveneens stil bij het belang van data en werpt een blik op de AI-toekomst.

Dit boek heeft ook de bedoeling om het populaire beeld, waarbij AI vooral wordt geassocieerd met ingenieurs en exacte wetenschappers, bij te sturen en van een maatschappelijke pendant te voorzien. AI is (al) een deel van de samenleving en dat dwingt ons om na te denken over hoe we als maatschappij met deze technologische (r)evolutie zullen/moeten omgaan. Doorheen dit boek zal de lezer merken dat er niet per se een schrikbeeld van AI moet worden opgehangen, maar dat we ons ook niet blindelings in het AI-verhaal mogen storten. Het resultaat is een evenwichtig boek waarin gepleit wordt om de mogelijkheden en voordelen te omarmen, maar kritisch te zijn voor mogelijk misbruik of ongewenste effecten. Nadat werd uitgelegd wat AI nu precies is, gaat het boek dieper in op drie grote luiken die door AI worden beïnvloed: **politiek/ethiek, recht/criminologie en economie**.

In een eerste luik wordt dus vooral een politieke bril opgezet. Zo wordt in **hoofdstuk 2** vanuit de verschillende politieke ideologieën in Vlaanderen nagedacht over AI. Het doel is om te achterhalen of er eigenlijk grote verschillen bestaan. We zien vanuit elke

maatschappijvisie een grote openheid ten aanzien van AI, maar iedereen waarschuwt vanuit zijn/haar eigen ideologische achtergrond ook voor mogelijke gevaren.

Hoofdstuk 3 verlegt de aandacht van ideologie die eerder aan partijpolitiek wordt gelinkt naar de burgers. Onder andere de maatschappelijke aanvaarding van AI wordt er onderzocht. De auteurs benadrukken het belang van initiatieven ter versterking van de datageletterdheid om van de nakende AI-transformatie een succesverhaal te maken voor iedere burger. Een aantal bestaande internationale en Belgische initiatieven worden in dit hoofdstuk belicht.

Een AI-thema dat in de internationale politiek belangrijk is, is dat van de *killer robots* of *lethal autonomous weapons* (LAWs). Daar gaat **hoofdstuk 4** over. Er wordt gefocust op ethische dilemma's die met AI gepaard gaan waarbij de stelling wordt verdedigd dat het gebruik van dergelijke volstrekt autonome technologie niet betekent dat niemand verantwoordelijk kan worden gehouden voor de fouten gemaakt door die technologie.

In **hoofdstuk 5** wordt uitgelegd hoe artificiële intelligentie en algoritmes hun intrede maken in de media, de zogenaamde vierde macht. Er wordt gewaarschuwd voor de gevaren van deze evolutie die ertoe kunnen leiden dat je nauwelijks nog in contact komt met alternatieve visies. Algoritmes worden niet per definitie afgewezen en kunnen zelf een deel van de oplossing zijn in de vorm van een zogenaamd diversiteitsalgoritme.

Hoofdstuk 6 gaat over de impact van AI op campagnevoering onder de vorm van microtargeting. Na een overzicht van de opgang van microtargeting in de Verenigde Staten, geeft de auteur aan welke beperkingen partijen in Europese landen ervan weerhouden om hierop vol in te zetten. Er wordt ook ingezoomd op de vraag of deze nieuwe vorm van campagnevoeren verschilt van hoe campagnes vroeger verliepen in Vlaanderen. In het besluit reflecteert de auteur over de toekomst van gepersonaliseerde campagnes en de mogelijke gevolgen daarvan.

Het politieke luik wordt afgesloten met **hoofdstuk 7**, waarin de auteur oproept tot meer onderzoek naar de gewenste en ongewenste effecten van het gebruik van AI-algoritmes bij maatschappelijke beslissingen en beleid. Op korte termijn moeten we vooral vrezen dat door AI de individuele verantwoordelijkheid de solidariteit verdringt, bestaande elites gemakkelijker het status quo kunnen bestendigen en discriminatie wordt gereproduceerd, versterkt en omhuld met een vals aura van objectiviteit. In autocratische regimes kan de overheid AI gebruiken om mensen doelbewust in een bepaalde, door de overheid gewenste, richting te sturen.

Het tweede luik van het boek is eerder juridisch en criminologisch van aard. In **hoofdstuk 8** bieden de auteurs een kort overzicht van de impact die AI kan hebben op een aantal rechtsdomeinen waaronder het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht, het mededingingsrecht, het auteursrecht, het gegevensbeschermingsrecht en de grondrechten. De auteurs staan ook stil bij de invloed van AI op het juridisch beroep, met een bijzondere aandacht voor de advocatuur.

Hoofdstuk 9 diept dit thema nog verder uit en staat stil bij het gebruik van AI in de rechterlijke besluitvorming en rechtspleging. Zowel de voor- en nadelen van het (toenemende) gebruik van AI in rechterlijke besluitvorming worden uitvoerig besproken.

In **hoofdstuk 10** wordt aangetoond dat de toepassing van AI bestaande vormen van ongelijkheid en discriminatie binnen de samenleving kan bestendigen, alsook nieuwe, onrechtvaardige vormen van ongelijkheid kan introduceren. De auteur gaat na hoe deze uitdaging via filosofie, recht en technologie kan worden benaderd.

Het juridische en criminologische luik wordt afgesloten met **hoofdstuk 11** waarin de implicaties van de ontwikkelingen rond AI in de aanpak en preventie van criminaliteit worden besproken. Na een uiteenzetting van enkele algemene begrippen en ontwikkelingen, beschrijven de auteurs aan de hand van een representatieve (algemene) bevolkingsbevraging hoe het is gesteld met de kennis over en perceptie ten aanzien van AI onder de Gentse bevolking. Ook staan ze stil bij enkele noemenswaardige AI-toepassingen in de context van de aanpak en preventie van criminaliteit. Tot slot maken zij de balans op: is AI een zwarte doos of de heilige graal voor de aanpak en preventie van criminaliteit?

In het derde en laatste luik kijken een aantal economen naar AI. De impact van AI op de arbeidsmarkt komt bijvoorbeeld aan bod in **hoofdstuk 12**. Na een historisch overzicht van de impact van technologische vooruitgang op de arbeidsmarkt, bekijken de auteurs de invloed van AI op zowel de vraag- als aanbodzijde van de arbeidsmarkt. Ze onderzoeken wat AI betekent voor het afstemmen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, en vooral of AI hierbij kansen biedt.

In **hoofdstuk 13** wordt de toepassing van AI vanuit een bedrijfsperspectief bekeken. Aan de hand van enkele concrete gevallen wordt de toepassing binnen een bedrijfscontext geduid en tastbaar gemaakt. Tot slot komen ook de diverse uitdagingen aan bod waaraan bedrijven het hoofd dienen te bieden om het potentieel van AI voor een verbeterde bedrijfsvoering te realiseren.

Dit boek is geschreven door diverse experts, maar beoogt wel het bredere publiek op een toegankelijke manier te informeren over het belang en vooral de (maatschappelijke) impact van AI. Door het multidisciplinaire karakter van het boek krijgt de lezer meteen heel wat informatie over een aantal belangrijke AI-gerelateerde onderwerpen. We danken dan ook al de auteurs voor hun boeiende bijdragen aan dit boek, en wensen de lezer veel leesplezier.

Dr. Jan De Bruyne

Center for IT & IP Law (CiTiP)

Faculteit Rechtsgeleerdheid, KU Leuven

Prof. dr. Nicolas Bouteca

Ghent Association for the Study of Parties and Representation (GASPAR)

Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen, UGent